

veelal optreden. LANGE meent, dat dit op een acidose berust. Hij zag nut van toediening van alkali voor en na de behandeling.

GEORGE HOWARD HOSIE. *Pyorrhea due to organisms other than the amebas.* — Mededeeling van een geval.

FORD EASTMAN. *The treatment of cerebrospinal syphilis: the Ogilvie treatment.* — Goed gevolg van toediening van salvarsaan subduraal.

SVERRE OFTEDAL. *Some clinical manifestations of focal infections.*

GEORGE V. DUFF. *Hematemesis following apparent indigestion. Report of a case occurring in an infant.*

VAN GILSE.

#### Rivista critica di clinica medica 1915, No. 50.

GIOVANNI TOGNINI. *Contributo alla conoscenza della lipomatosi nodulare simmetrica a tipo prevalentemente cervicale. Malattia di LAUNOIS e BENSUAUDE.* — Beschrijving van twee typische gevallen van lipomatosis cervicalis nodularis symmetrica, opgeluisterd door drie weinig fraaie afbeeldingen, waargenomen bij twee mannen van 38 en 39 jaar. Voor beide gevallen, in zeer sterke mate voor een er van, neemt schrijver, met vroegere onderzoekers, een verband aan met verschijnselen van onvoldoende werking van de schildklier: de torpor, de asthenie, de apathie, de sufferigheid, het wat gezwollen uiterlijk van het gelaat, de vermindering van de potentie, alle verschijnselen, die bij verkregen hypothyreoidismus worden waargenomen, werden hier aangetroffen. Voor een verband tusschen de werking van de schildklier en deze aandoening pleit eveneens de omstandigheid, dat schildkliertoediening een duidelijk gunstigen invloed uitoefende op den algemeenen toestand, het uiterlijk en de halsgezwollen. In een der beide gevallen hadden de vetophooping onder de huid zich zelfs tot romp en ledematen, eveneens symmetrisch, uitgebreid. In beide gevallen, de eene patiënt was kok, de andere stoker, doet het geruimen tijd blootgesteld zijn aan de werking van groote hitte de vraag rijzen, of deze schadelijkheid niet een of anderen invloed op het ontstaan der ziekte zou kunnen uitoefenen, hetzij onmiddellijk door een plaatselijke trophoneurotische werking, hetzij middellijk door tusschenkomst van de schildklier.

WOLFFENSBERGER.

---

## BOEKAANKONDIGINGEN.

*Krankzinnigen en hun verpleging*, door Dr. J. G. SCHNITZLER, Geneesheer aan het St. Joris-gasthuis te Delft. Amsterdam, J. H. DE BUSSY. 1915. Prijs f 1.25.

Deze leidraad voor krankzinnigenverplegenden werd door schrijver benut bij het geven van theoretisch onderwijs voor het derde deel van het examen der Ned. Vereen. voor Psychiatrie en Neurologie; de handleiding werd door de leerling-verplegenden overgeschreven en als leerboekje gebruikt. In het *Tijdschrift voor Ziekenverpleging* van 15 Januari 1915 tot en met 1 September d. o. v. werd deze leidraad opgenomen ten dienste der krankzinnigenverplegenden. Thans is de handleiding in boekformaat verschenen.

Achtereenvolgens worden een achttal hoofdstukken behandeld:  
1. De geesteswerkzaamheid van den normalen mensch.

2. De verschijnselen der krankzinnigheid.
3. De oorzaken der krankzinnigheid.
4. Het verloop der geestesziekten.
5. De behandeling en verpleging der krankzinnigen.
6. Geschiedkundige opmerkingen over de krankzinnigenverpleging.
7. Verschillende vormen van krankzinnigheid.
8. Bepalingen uit de krankzinnigenwet.

Schrijver heeft er zooveel mogelijk naar gestreefd, de te bewerken stof streng stelselmatig bij het onderwijs in te deelen, waarbij hij rekening moest houden met het vastgelegde program van exameneischen, zonder dat daarbij de eischen der praktijk uit het oog werden verloren. Bij het beoordeelen van het boekwerk moet met het bovenstaande rekening worden gehouden.

Aanvankelijk had schrijver gemeend zich te moeten bepalen tot het hoog noodige voor den examen-cursus. Tijdens het samenstellen der verschillende onderwerpen werd er eenige uitbreiding aan gegeven, waartoe van verschillende zijden de wensch was te kennen gegeven.

Reeds de aanvang van hoofdstuk I legt getuigenis af van den practischen zin van den schrijver, waar hij zegt: „Krankzinnigheid is een uiting van ziekelijke werking der hersenen. Krankzinnigen zijn dus even goed zieken als lichamelijk lijdenden, hoewel hun behandeling, verpleging en verzorging heel bijzondere gezichtspunten oplevert”. Als verder voorbeeld zij gewezen op het onder-hoofdstuk „Storing der waarneming” op bldz. 8 en v.v., betreffende de aandachtstoornissen, de afleidbaarheid en wat daarmede samenhangt.

Tal van plaatsen leggen getuigenis af van het leeraarstalent van den schrijver, zoo ook waar hij voorbeelden noemt, aan de praktijk ontleend, bijv. op bldz. 22, 23 en v.v., ook omtrent de stereotypiën.

In het hoofdstuk „De oorzaken der krankzinnigheid” wordt de noodige aandacht gewijd aan den ziekelijken bodem, waarop zich de psychose dikwijls ontwikkelt, hetgeen ook voor de krankzinnigenverplegenden van groot belang moet worden geacht.

Behartigingswaardige wenken worden gegeven, bijv. omtrent de individueele in plaats van een schematische behandeling en verpleging van den geesteszieke, het onderscheid tusschen separeren en isoleeren, de verwaarloozing, waarvan de krankzinnige dikwerf het slachtoffer is, van een onvoldoende verzorging door een niet ervaren verplegende. Ten einde de belangen van den lijder naar eisch te kunnen behartigen, moet de verplegende leeren zich in den toestand van den patiënt te verplaatsen, ook in zijn gevoelens.

Leerrijk is, hetgeen opgemerkt wordt omtrent de eischen, die de werkelijke of zoogenoemde gevaarlijke patiënten stellen. De wenken,

gegeven op bldz. 64 en 65, ook om ongevallen te voorkomen, verdienen alleszins behartiging.

Alles te zamen genomen, mag met gerustheid worden verklaard, dat ook de hoofden der verplegenden en de gestichtsgeneesheeren, die zich belasten met geven van onderwijs in krankzinnigenverpleging, het boek met vrucht zullen kunnen raadplegen.

Het alphabetische register aan het einde maakt de raadpleging gemakkelijk

De leidraad, welke nog geen 100 bladzijden groot is, geeft een volledig, kort en duidelijk beeld van het onderwerp, in het bijzonder van de verpleging van krankzinnigen in het gesticht. Met het oog hierop zij nog gewezen op de beschrijving van de vormen van krankzinnigheid, met name op de hysterische psychose.

Uitteraard draagt het boekwerk den persoonlijken stempel van den schrijver.

Op grond van het bovenstaande mag de overtuiging worden uitgesproken, dat de schrijver met het uitgeven van zijn leidraad, bepaaldelijk bestemd voor zijn eigen leerlingen, een goed en nuttig werk heeft verricht; ook door anderen, zoowel leerlingen als leeraars, zal het met vrucht kunnen worden geraadpleegd.

J. VAN DEVENTER Sz.

---

*Repetitorium der Haut- und Geschlechtskrankheiten für Studierende und Aerzte* von Prof. Dr. E. KROMAYER. Fünfte verbesserte Auflage. Jena, Verlag von GUSTAV FISCHER. 1914. Prijs: ingen. 3.60 mark; geb. 4.20 mark.

Dit werkje, dat in 13 jaren een vijfden druk beleeft, behoeft zeker geen verdere aanbeveling. Men kan dan ook met een repetitorium, dat naast en niet in plaats van leerboeken zich aanmeldt en de studie der laatste onontbeerlijk blijft achten, vrede hebben. Als aanhang van het voorwoord worden daarom een aantal der gebruikelijke leerboeken, atlassen en meest gelezen tijdschriften op dat gebied vermeld. Ook dit boekje kenmerkt zich door een grooten willekeur in de classificatie der huidziekten, als natuurlijk gevolg van het gemis van een dermatologisch systeem en afhankelijkheid van persoonlijke inzichten. Het laatste derde gedeelte, aan geslachtsziekten gewijd, houdt, evenals het huidziektengedeelte, rekening met de nieuwere zienswijzen, zonder voorbijgaan van beproefde oude behandelingswijzen, hetgeen vooral voor de syphilis geldt.

Toch zou het werkje aan beteekenis gewonnen hebben, indien ook voor de differentiaaldiagnostiek een plaatsje ingeruimd was. De noodzakelijkheid daarvan heeft schrijver naar het schijnt alléén bij de